

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Сучасна українська мова

(лексикологія, фразеологія, лексикографія)

Обов'язкова

Освітньо-професійна програм: *Українська мова та література*

Спеціальність: 014.01 „Середня освіта (українська мова та література)”

Галузь знань: 01 *Освіта/Педагогіка*

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський) філологічного факультету*

Мова навчання: *українська*

Розробники: *Гуцуляк Тетяна Євгенівна*, доцент кафедри сучасної української мови,
кандидат філологічних наук

Профайл викладача

<http://clg-phil.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/30deps/50modernukrlang/20empl/gutsulyak>

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal>

Контактний тел. **0372-58-48-32**

E-mail: **t.gutsuliak@gmail.com; t.gutsuliak@chnu.edu.ua**

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1382>

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

розклад присутності: **вівторок 14. 30 – 15. 30.**

Онлайн-консультації (платформа Google Meet); розклад консультації:

вівторок 14.30 – 15.30.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Курс „Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія, лексикографія)” належить до обов’язкових дисциплін у підготовці студентів-філологів першого року навчання. Він розкриває основні теоретичні положення, необхідні для розуміння місця лексико-семантичного мовного рівня в цілісній системі української мови. Готує студентів до опанування її лексичних та фразеологічних засобів, до різнотипних принципів лексикографічного фіксування та опису мовного матеріалу. Мета й завдання навчальної дисципліни спрямовані на формування теоретичних навичок і практичних умінь, необхідних для викладання української мови в ЗЗСО, а також для здійснення науково-дослідної роботи.

2. Мета навчальної дисципліни полягає в тому, щоб подати студентам вичерпні знання про лексико-семантичний рівень української мови, розкрити специфіку лексичних та фразеологічних одиниць, системний характер відношень між ними та представити особливості їх лексикографічного закріплення. Сприяти підготовці студентів першого курсу до викладацької та науково-дослідної роботи, формувати цілісне розуміння про лексико-семантичний рівень української мови як невід’ємну частину для досягнення всіх інших мовних рівнів.

3. Пререквізити: для ефективного засвоєння курсу „Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія, лексикографія)” студенти повинні набути знань із попередніх навчальних дисциплін „Сучасна українська мова (фонетика)”; „Вступ до спеціальності”; „Вступ до мовознавства”.

4. Результати навчання.

У ході вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути:

соціально-особистісних компетентностей:

- здатності до навчання впродовж життя;
- здатності до критики й самокритики;
- толерантності до різних ідей;
- креативності, здатності до системного мислення;
- адаптивності й комунікабельності;
- турботи про якість виконуваної роботи;
- правильно окреслювати пріоритети, які забезпечують розв’язання поставленого завдання;
- усвідомлювати роль і значення лексикології та фразеології для розвитку української лінгвістики ХХІ ст. та базових теоретичних знань майбутнього вчителя-словесника;

- засвоїти принципи і правила використання чужого наукового доробку в процесі репрезентації власних наукових ідей;

інструментальних компетентностей:

- дослідницьких навичок та вмінь пошукової роботи з науковими, науково-методичними джерелами та фактичним матеріалом;
- комунікативних навичок публічного виступу;
- здатності до аналізу лексичного та фразеологічного складу української мови;
- знань іноземних мов;
- умінь та навичок у користуванні пошуковими системами;

програмних компетентностей (загальних):

- поглибити розуміння необхідності здобути глибокі знання та навички в галузі філології (зокрема про лексико-семантичну та фразеологічну системи мови), вдосконалювати вміння практично їх застосовувати у своїй професійній діяльності;
- розвивати навички використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності;
- виробити здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- навчитися на високому фаховому рівні використовувати державну мову в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні, у сфері підготовки науково-методичних розробок;
- виробити вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- розвивати здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями;
- навчитися працювати в команді та самостійно;
- удосконалювати здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- виробити вміння застосовувати знання у практичних ситуаціях;

професійних компетентностей (фахових):

- студенти повинні демонструвати знання основних положень та дискусійних концепцій, пов'язаних зі сферою дослідження лексико-семантичного та фразеологічного мовних рівнів; сучасного стану й перспектив розвитку цих напрямів мовознавства;
- володіти базовими навичками добору й аналізу мовних фактів із використанням традиційних методів і сучасних інформаційних технологій;
- розуміти лінгвістику як особливу науку, що вивчає структуру й функціонування мови; залучати для досягнення знань з лексикології, фразеології й лексикографії інформацію з інших галузей мовознавства, історії української мови та суміжних дисциплін;
- володіти мовнокомунікативними компетенціями (лінгвістичною, предметною, прагматичною, технологічною);

- володіти основними поняттями, концепціями й фактами сучасної мовознавчої науки;
- виробити навички аналізу та інтерпретації наукових досліджень у сфері лексикології й фразеології.

Очікувані результати навчання (загальні):

студент має бути здатний:

- використовувати державну мову в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні;
- використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності;
- ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;
- організовувати процес свого навчання й самоосвіти;
- застосувати базові знання з філології у професійній діяльності;
- систематично підвищувати свій професійний рівень;
- обґрунтовувати концептуальні основи, структуру й зміст засобів навчання (підручників, навчальних посібників, наукових праць (монографій, авторефератів, наукових статей) тощо);
- використовувати новітні освітні технології, програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання та вміти оформити результати навчання у формі презентації чи інших наочних матеріалів (карток, порівняльних таблиць та ін.).

Очікувані результати навчання (фахові)

Внаслідок оволодіння курсу „Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія, лексикографія)” **студент повинен знати:**

- визначення базових термінологічних понять з лексикології; структуру лексичного значення слова; типи лексичних значень; семантичні відношення між словами, особливості їх походження, стилістичного та часового вживання;
- предмет і завдання фразеології як окремої лінгвістичної дисципліни; зв'язок між фразеологізмами й словами; джерела фразеологізмів української мови;
- знати найважливіші лексикографічні праці та історію українського словникарства; зміст та структуру словникових статей;
- класичні та найновіші наукові дослідження в галузі лексикології, фразеології та лексикографії;
- методологію здійснення лексичного аналізу слів української мови;
- принципи роботи зі словниками різного типу.

Студент повинен розуміти:

- теоретичні засади та основні завдання й предмет навчальної дисципліни, її важливість для здобуття фаху;
- сучасні підходи та методологію у дослідженнях лексичних та фразеологічних одиниць української мови;

Студент повинен вміти:

- обґрунтовано пояснювати основні термінологічні поняття, традиційні та нові концепції, пов'язані зі сферами лексикології, фразеології та лексикографії сучасної української мови;
- володіти сукупністю знань про структуру лексико-семантичної та фразеологічної систем української мови, уміти оперувати цими знаннями у процесі професійної діяльності: аналізувати, зіставляти, групувати факти мови, використовувати методи відповідного лінгвістичного опису;
- організовувати та структурувати етапи самостійної навчальної роботи та наукових пошуків;
- добирати наукову літературу, аналізувати та опрацьовувати її з метою використання для підготовки до занять з сучасної української мови;
- виокремлювати в наукових текстах основні проблеми, узагальнювати та оцінювати їх актуальність і важливість для подальшого використання в навчальній та науково-методичній роботі;
- коректно підходити до цитування наукових джерел та використовувати апарат зносок.

5. Опис навчальної дисципліни

5. 1. Загальна інформація

Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія, лексикографія)												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид Підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	5	150	2	30	30	–	–	82	8	Іспит
Заочна	1	2	5	150	2	8	8	–	–	134	6	Іспит

5. 2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Лексикологія сучасної української мови. Структурно-семантичні особливості лексичного мовного рівня											
Тема 1. Формування і розвиток словникового складу сучасної української мови. Лексикологія – як наука про словниковий склад мови	12	2	2			8		1				
Тема 2. Слово – найважливіша формально-семантична одиниця мови	8	2	2			4		1				
Тема 3. Семантико-структурні особливості багатозначних слів	6	2	2			2		1	1			
Тема 4. Типологія лексичних значень слова	16	4	4			8		1	1			
Тема 5. Омоніми в лексико-семантичній системі української мови	12	2	4			6			1			
Тема 6. Синонімія як джерело розвитку й збагачення лексико-семантичної	14	2	2			10			1			

системи української мови													
Тема 7. Антоніми. Їх роль у лексико-семантичній системі мови	8	2	2			4							
Разом за ЗМ 1	76	16	18			42							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Класифікація лексики української мови за походженням та сферами вживання. Фразеологія. Лексикографічне закріплення лексичного складу української мови												
Тема 1. Поділ лексики української мови за походженням	6	2	2			2		1	1				
Тема 2. Стилістична диференціація словникового складу української мови	20	4	4			12		1	1				
Тема 3. Активний і пасивний склад лексики української мови	14	2	2			10			1				
Тема 4. Фразеологія як самостійний розділ мовознавства	16	2	2		8	4		1	1				
Тема 5. Українська лексикографія	16	2	2			12		1					
Разом за ЗМ 2	74	14	12		8	40							
Усього годин	150	30	30		8	82							

5. 3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	К-сть годин
1.	Опис чинників, що впливають на сучасний стан розвитку лексико-семантичної системи української мови (за працею Клименко Н. Ф., Карпіловської Є. А., Кислюк Л. П. <i>Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі</i> . Київ, 2008)	6
2.	Зв'язок лексикології з фонетикою й орфографією	2
3.	Поняття лексеми, лексико-семантичного варіанта слова, семеми	4
4.	Тематичні групи однозначних слів	2
5.	Типи метафоричних та метонімічних перенесень (за працею „Сучасна українська мова” за ред. А. П. Грищенка. Київ, 1997)	6
6.	Поділ лексичних значень за ступенем семантичної вмотивованості (за походженням)	2
7.	Джерела омонімів. Стилістична роль омонімів, мовні каламбури (робота з працею О. Різниківіва „Одноримки. Словник омонімів та схожословів” (Тернопіль, 2011))	6
8.	Джерела формування лексичної синонімії української мови. Перифрази, евфемізми, табу як джерело збагачення лексичних синонімів. Стилістичні функції названих одиниць у текстах різного стильового спрямування (За працею Євсєєвої Г. „Перифрази в мові сучасних газет (на матеріалі газет 80–90-х років)” (Дніпропетровськ, 2002)	6
9.	Детальний аналіз словникових статей за різними словниками синонімів української мови	4
10.	Пароніми. Типи паронімів. Стилістичні особливості їх вживання	4
11.	Діалектні словники української мови (загальна характеристика, зразки словникових статей)	4
12.	Жаргонна лексика української мови. Записи студентського жаргону	4
13.	Стилі сучасної української мови. Загальна характеристика стилів	4

14.	Динамічні процеси у словниковому складі сучасної української мови: переорієнтація, активізація, архаїзація лексичних одиниць	4
15.	Неологізми, шляхи їх появи (конспект праці Д. Мазурик „Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-ті роки ХХ ст.)” (Львів, 2002). Виписати слова-неологізми з текстів різного стильового спрямування	6
16.	Найновіші запозичення української мови	2
17.	Фразеологізми і мовні кліше, мовні штампи, особливості їх перекладу. Прислів'я, приказки, крилаті вислови. Загальна характеристика фразеологічних словників	4
18.	Словникова стаття. Аналіз словникових статей тлумачних, перекладних, орфоепічних, орфографічних, етимологічних, фразеологічних, термінологічних словників	4
19.	Значення енциклопедичних і лінгвістичних словників у професійній діяльності філолога	2
20.	Опрацювати (підготувати конспект) вступних статей до „Словника української мови” в 11-ти томах; „Словаря української мови” за ред. Б. Грінченка; „Словника синонімів української мови” в 2-х томах; „Короткого словника жаргонної лексики” Л. Ставицької та інших (за вибором студента)	4
Усього		82

*ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Засоби оцінювання

1. Поточний контроль перевірки засвоєного матеріалу:
 - усне опитування;
 - письмове опитування;
 - завдання для самоперевірки.
2. Тематичний контроль:
 - усне опитування;
 - тестування;
 - модульні контрольні роботи.
3. Підсумковий контроль: іспит.

Форми поточного та підсумкового контролю

Форми поточного контролю: усні й письмові відповіді студента; тестування.

Форма підсумкового контролю – іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота; тестування)		Кількість балів (іспит)	Сумарна к-сть балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
<p>25 балів</p> <p>Аудиторна робота – 5 балів. Тестування – 20 балів (для дистанційного навчання). Аудиторна робота – 10 балів. Тестування – 15 балів (для аудиторного навчання).</p>	<p>35 балів</p> <p>Аудиторна робота – 5 балів. Тестування – 30 балів (для дистанційного навчання). Аудиторна робота – 10 балів. Тестування – 25 балів (для аудиторного навчання).</p>	40	100

7. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Бодик О., Рудакова Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 146 с.
2. Бондар О., Карпенко Ю., Микитин-Дружинець М. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. Київ, 2006. 368 с.
3. Вплив суспільних змін на розвиток української мови: Монографія / Відп. ред. Є. А. Карпіловська. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 444 с.
4. Демська О. Вступ до лексикографії. Київ: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2010. 266 с.
5. Демська-Кульчицька О. Фразеологія. Київ: Вид. дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. 74 с.
6. Жовтобрюх М., Кулик Б. Курс сучасної української літературної мови. Київ: Вища школа, 1972. Ч. 1. 402 с.
7. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
8. Кровицька О. Українська лексикографія: теорія і практика // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2005. 175 с.
9. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ, 1973. 280 с.

10. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1973. 438 с.
11. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник / *А. Мойсієнко, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко* та ін. Київ: Знання, 2010. 270 с.
12. Сучасна українська літературна мова: Підручник/ За ред. *А. П. Грищенка*. Київ: Вища школа, 1997. 493 с.
13. Сучасна українська літературна мова: Підручник/ За ред. *О. Д. Пономарева*. Київ, 2005.
14. *Ужченко В. Д., Авксентьєв Л. Г.* Українська фразеологія. Харків, 1990. 167 с.
15. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
16. *Ющук І.* Українська мова. Київ: Либідь, 2003. 639 с.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Аркушин Г. Л.* Словник евфемізмів, уживаних у говірках та молодіжному жаргоні західного Полісся та західної частини Волині. Луцьк–Люблін: Вид-во „Волинська обласна друкарня”, 2005. 198 с.
2. *Багмет А.* Матеріали до синонімічного словника української мови (літери А–Н) // *Вітчизна*. 1959. № 2; 1962. № 7; // *Україна*. 1969. № 2; 971. № 41.
3. *Багмет А.* Словник синонімів української мови / Ред. *Л. Лужницький, Л. Рудницький*. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1982. Т. 1 (А–П). XII, 465 с. (Пам’ятки української мови і літератури / НТШ; Т. 9).
4. *Берега Т.* Слова, що нас збагачують: словник вишуканої української мови. Львів: Апріорі, 2016. 384 с.
5. *Берега Т.* Гарна мова одним словом: словник вишуканої української мови. Львів: Апріорі, 2017. 420 с.
6. *Ващенко В.* Синонімічний словник-мінімум української мови. Дніпропетровськ: Місто, 1972. 91 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. *В. Т. Бусел*. Київ: Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2002. 1440 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. *В. Т. Бусел*. Київ : Ірпінь; ВТФ „Перун”, 2005. 1728 с.
9. *Вирган І. О., Пилинський М. М.* Російсько-український словник сталих виразів. Харків, 2000.
10. *Віняр Г. М., Шпачук Л. Р.* Словник новотворів української мови кінця ХХ століття. Кривий Ріг: КДПУ, 2002. 180 с.

11. Галицько-руські народні приповідки: У 3-х т. / Зібрав, упорядкував і пояснив Др. *Іван Франко*: 2-е вид. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006.
12. *Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А.* Словник паронімів української мови. Київ: Освіта, 2008. 320 с.
13. Гуцульські говірки. Короткий словник / Відповідальний редактор *Я. Закревська*. Львів, 1997. 232 с.
14. *Даль В.* Толковый словарь живого великорусского языка: Т. 1–4. Москва: Русский язык, 1989–1991.
15. *Деркач П.* Короткий словник синонімів української мови. Київ: Рад. школа, 1960. 209 с.
16. *Дубровський В.* Московсько-українська Фразеологія. Словник стійких сполук / Ін-т української мови НАН України. Київ КММ, 2017. 128 с.
17. Етимологічний словник української мови: В 7-и т. Київ: Наукова думка, 1982–1985. Т. 1. 623 с.; Т. 2. 571 с.; Т. 3. 552 с; Т. 4. 656 с.; Т. 5. 704 с.; Т. 6. 568 с.
18. *Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г.* Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
19. *Ільницький О., Гавриш Ю.* A Concordance to the Poetic Works of Taras Shevchenko: Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка: В 4-х т. Нью-Йорк; Едмонтон; Торонто, 2001.
20. Інверсійний словник української мови / Уклад. *С. П. Бевзенко, З. І. Волосевич* та ін. / Відп. ред. С. П. Бевзенко. Київ: Наук. думка, 1985. 811 с.
21. *Калашник В. С., Колоїз Ж. В.* Словник фразеологічних антонімів української мови. 3-є вид., допов. Київ: Довіра, 2006. 349 с.
22. *Караванський С.* Практичний словник синонімів української мови. Київ: Укр. книга, 2000. 480 с.
23. *Караванський С.* Практичний словник синонімів української мови. 3-тє вид., опрацьоване і доповнене. Львів: БаК, 2008. 512 с.
24. *Караванський С.* Російсько-український словник складної лексики. Київ: „Академія”, 1998. 712 с.
25. *Коваль А., Коптілов В.* Крилаті вислови в українській літературній мові. Афоризми, літературні цитати, образні вислови. Вид. 2-е перероб. і доп. Київ: Вища шк., 1975. 336 с.
26. *Коваль А. П.* Спочатку було слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ: Либідь, 2001. 312 с.

27. *Колоіз Ж. В.* Тлумачно-словотвірний словник okazіоналізмів. Кривий Ріг: Явва, 2003. 168 с.
28. *Коломієць М. П., Регушевський Є. С.* Короткий словник перифраз. Київ, 1985.
29. *Кочерган М. П.* Словник російсько-українських міжмовних омонімів („фальшиві друзі перекладача”). Київ: Академія, 1997. 400 с.
30. Словар чужих слів: 12000 слів чужого походження в українській мові / Зібр. *З. Кузеля, М. Чайковський*; Ред. *З. Кузеля*. Чернівці, 1910. 368 с.
31. Словник чужих слів / Укл. *З. Кузеля*. Київ–Ляйпціг, 1918. 352 с.
32. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва: Сов. энциклопедия, 1990. 984 с.
33. *Нелюба А.* Лексико-словотвірні інновації (1983–2003): словник. Харків: ХНУ ім. Каразіна, 2004. 136 с.
34. Новий словник іншомовних слів: близько 40 тис. слів і словосполучень / Уклад. *Л. Шевченко*. Київ: „Арій”, 2008. 672 с.
35. Нові та актуалізовані слова та значення: словникові матеріали (2002–2010) / Кер. проекту і відп. ред. *О. М. Тищенко*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 280 с.
36. Нові слова та значення: словник / Уклали: *Л. В. Туровська, Л. В. Василькова*. Київ: Довіра, 2009. 271 с.
37. *Огієнко І.* Український стилістичний словник. Львів: З друк. наук. тов-ва ім. Шевченка, 1924. 495 с.
38. Орфографічний словник української мови: близько 120000 слів/ Уклад.: *С. І. Головащук, М. М. Пещак, В. М. Русанівський, О. О. Тараненко*. Київ: Вид-во „Довіра”, 1994. 864 с.
39. *Погрібний М. І.* Орфоепічний словник. Київ, 1984.
40. *Полюга Л. М.* Словник антонімів. Київ: Рад. школа, 1987. 173 с.
41. *Полюга Л. М.* Повний словник антонімів української мови. 3-є вид., допов. і випр. Київ: Довіра, 2006. 510 с.
42. *Полюга Л. М.* Словник синонімів української мови. Київ: Довіра, 2001. 477 с.
43. *Пустовіт Л. О.* Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / *Л. О. Пустовіт, О. І Скопненко, Г. М. Сюта, Т. В. Цимбалюк*. Київ: Довіра, 2000. 1018 с.
44. *Різників О. С.* Одноримки. Словник омонімів та схожословів. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Тернопіль: Богдан, 2011. 408 с.
45. *Різниченко О. С.* Одноримки (словник омонімів та схожословів). Одеса: Друк, 2002. 408 с.
46. Російсько-український словник у 4 томах / *І. С. Гнатюк, С. І. Головащук, В. В. Жайворонок* та ін. Київ: Знання, 2011–2014.

47. Русско-український словарь синонимов / Н. П. Башнякова, Г. П. Вишневская, Н. Н. Пилинский и др. Київ: Освіта, 1995. 265 с.
48. *Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П.* Власні імена людей: Словник-довідник / За ред. В. М. Русанівського. Київ: Наук. думка, 1996. 333 с.
49. Словарь української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу *Борис Грінченко*: В чотирьох томах. Київ : Наук. думка, 1996–1997.
50. Словарь української мови. Зібрала редакція журналу „Кієвская Старина”. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко / 3-є видання, виправлене й доповнене, за редакцією Акад. *Сергія Єфремова та Андрія Ніковського*. Київ: Горно, 1927. Т. I: А–Г. 428 с.; Т. II: Д–Й. 440 с.; Т. III: К–Н. 1928. 479 с. URL: <http://www.r2u.org.ua>.
51. Словник буковинських говірок / За заг. ред. *Н. В. Гуйванюк*. Чернівці: Рута, 2005. 688 с.
52. Словник епітетів української мови / За ред. *Л. О. Пустовіт*. Київ: Довіра, 1998. 431 с.
53. Словник іншомовних слів / за редакцією *О. С. Мельничука*. Київ: Гол. ред. УРЕ, 1977. 776 с.
54. Словник іншомовних слів / Уклад. *С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута*. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
55. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / *Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О.*; за редакцією *М. І. Голянич*. Івано-Франківськ: видавець Голіней О. М., 2011. 268 с.
56. Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови / *Н. Глібчук, У. Добосевич*. Л.: Априорі, 2016. 640 с.
57. Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка. У 3-х т. Харків: ХДУ, 1978–1979.
58. Словник мови Шевченка: В двох томах / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. *В. С. Ващенко* (відповід. ред.) та ін. Київ: Наук. думка. 1964. – Т. 1: А–Н / Ред. тому: Т. К. Черторизька. 1964. 484 с.
59. Словник мови Шевченка: В двох томах / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. *В. С. Ващенко* (відповід. ред.) та ін. Київ: Наук. думка. 1964. – Т. 2: О–Я / Ред. тому: В. Г. Маринченко, Л. О. Родніна. 1964. 569 с.
60. Словник синонімів української мови: В 2-х т. / *А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук* та ін. Київ: Наукова думка, 1999–2000.
61. Словник чужомовних слів / Упорядники: Бойків І., Ізюмов О., Калишевський Г. і Трохоменко М., репринт з 2-го перероб. видання 1955 р. (Вперше виданий у Харкові 1932 р.). Київ: Музей Івана Гончара; вид. фірма „Родовід”, 1996. 535 с.

62. Словник української мови: В 11-ти томах. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
63. Словник української мови / Кер. В. В. Німчук / Відп. ред. В. В. Жайворонок. Київ ВЦ „Просвіта”, 2012. 1320 с.
64. Словник фразеологічних синонімів / М. П. Коломієць, Є. С. Регушевський; за ред. В. О. Винника. Київ: Рад. шк., 1988. 198 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001519>
65. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови: Містить понад 3200 слів і 650 стійких словосполучень. Київ: Критика, 2003. 336 с.
66. Терлак З. Словник мови поетичної збірки Івана Франка „Зів’яле листя”. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 394 с.
67. Ткач Л. О. Українська літературна мова на Буковині в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Частина 1: Матеріали до словника. Чернівці: Рута, 2000. 408 с.
68. Українські приказки, прислів’я і таке інше. Уклав М. Номис / Упоряд., приміт. та вступна ст. М. М. Пазяка. Київ: Либідь, 1993. 768 с.
69. Українсько-російський словник / Уклад.: Г. П. їжакевич та інші. Київ: Наукова думка, 2004. 1008 с.
70. Фразеологічний словник української мови: В 2-х книгах. Київ: Наукова думка, 1999. 984 с.
71. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша: Словник-довідник / Уклали О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ: Довіра. 2002. 735 с.
72. Хобзей Н. Лексикон львівський: поважно і на жарт / Наталя Хобзей, Оксана Сімович, Тетяна Ястремська, Ганна Дидик-Меуш. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, 2009. 672 с.
73. Частотний словник сучасної української художньої прози: В 2-х т. / Редкол. Н. П. Дарчук, В. І. Критська, В. С. Перебийніс (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1981. Т.І. 864 с., Т.ІІ. 886 с.
74. Шило Н. І. Російсько-український словник. Термінологічна лексика. Київ: „Просвіта”, 2004. 212 с.
75. Юрченко О. С., Івченко А. О. Словник стійких народних порівнянь. Харків: Основа, 1993. 176 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 416 с. URL: http://shron.chtyvo.org.ua/Bodyk_Ostap/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykologhiia_Frazeolohii_a_Leksykohrafiia.pdf

2. Вакуленко Г. М., Клипа Н. І. Прикметникова синоніміка в художньому мовленні П. Куліша. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ltkp/2010_59/fil/0020.pdf
3. Вусик О. С. Словник українських синонімів Понад 1500 синонімічних гнізд / За ред. докт. філолог. наук, проф. А. М. Поповського. Дніпропетровськ: Січ, 2000. 424 с. URL: <http://www.twirpx.com/file/805515/>
4. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. URL: <http://www.parasolcorpus.org/>
5. Заславська Н. В. Обережно міжмовні омоніми. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine28-20.pdf>
6. Корпус української мови. Лінгвістичний портал. Mova.info. URL: <http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209>.
7. Регушевський Є. С. Чи є у мові зайві слова? URL: <http://www.kulturamovy.org.ua/KM/pdfs/Magazine14-12.pdf>
8. Російсько-український словник. За ред. А. Ю. Кримського та С. О. Єфремова [Електронний ресурс (підготував О. Телемко)]. Київ: Держ. вид-во України–УАН, 1924–1933. Т. 1–3. Київ: К.І.С., 2007. URL: <http://www.r2u.org.ua>
9. Тлумачний словник української мови: в 20-ти томах (електронна версія Українського мовно-інформаційного фонду НАН України). URL: <http://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=461&page=20>
10. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с. URL: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>